DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

16. december 1999 *

I sag C-150/98 P,

De Europæiske Fællesskabers Økonomiske og Sociale Udvalg ved juridisk konsulent M. Bermejo Garde, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos C. Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

appellant,

angående appel af dom afsagt den 17. februar 1998 af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (Tredje Afdeling) i sag T-183/96, E. mod ØSU (Sml. Pers. I-A, s. 67, og II, s. 159), hvori der er nedlagt påstand om ophævelse af denne dom,

den anden part i appelsagen:

E., forhenværende tjenestemand ved De Europæiske Fællesskabers Økonomiske og Sociale Udvalg, Bruxelles (Belgien),

sagsøgt i første instans,

* Processprog: spansk.

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Schintgen (refererende dommer), og dommerne G. Hirsch og H. Ragnemalm,

generaladvokat: J. Mischo
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 10. juni 1999,

afsagt følgende

Dom

1 Ved appelskrift indleveret til Domstolens Justitskontor den 17. april 1998 har De Europæiske Fællesskabers Økonomiske og Sociale Udvalg i medfør af artikel 49 i EF-statutten for Domstolen iværksat appel til prøvelse af dom afsagt den 17. februar 1998 af Retten i Første Instans i sag T-183/96, E. mod ØSU (Sml. Pers. I-A, s. 67, og II, s. 159, herefter »den appellerede dom«), hvorved Retten annullerede afgørelsen truffet den 18. januar 1996 af Det Økonomiske og Sociale Udvalgs generalsekretær — ved hvilken afgørelse E. var blevet pålagt en disciplinær sanktion i form af indplacering på lavere løntrin (herefter »den

anfægtede afgørelse«) — og pålagde Det Økonomiske og Sociale Udvalg at afholde sagens omkostninger.

2 Hvad angår de omstændigheder, som ligger til grund for tvisten, henvises til den appellerede doms præmis 1-12.

Den appellerede dom

3 Det fremgår af den appellerede dom, at E. fremførte fire anbringender til støtte for sin påstand, hvoraf det første var, at der forelå en formfejl, det andet, at der forelå en åbenbar retsvildfarelse og magtfordrejning, det tredje, at der forelå et åbenbart urigtigt skøn vedrørende de faktiske omstændigheder og det fjerde, at proportionalitetsprincippet var tilsidesat.

4 Retten frifandt Kommissionen for de tre første anbringender, men gav E. medhold i det fjerde anbringende.

5 Retten fastslog bl.a. følgende:

»39 Det bemærkes ... at formålet med vedtægtens artikel 12, stk. 1, er at skabe sikkerhed for, at fællesskabsinstitutionernes tjenestemænd optræder med en sådan værdighed, at de opfylder de krav til en særlig korrekt og respektabel handlemåde, som man kan forvente af ansatte ved en offentlig international institution (Rettens dom af 7.3.1996, sag T-146/94, Williams mod Revisionsretten, Sml. Pers. II, s. 329, præmis 65). I den foreliggende sag var den omtvistede skrivelse af 10. januar 1995 kendetegnet ved en aggressiv tone og

opfyldte derfor ikke de nødvendige krav til sømmeligheden, således som sagsøgeren i øvrigt selv erkendte i stævningen. Navnlig opfyldte følgende udtryk ikke de krav til en korrekt handlemåde, som vedtægtens artikel 12, stk. 1, kræver af tjenestemænd: 'et arbejde ... som han ikke selv kender', 'denne ikke vedkommer Dem', 'De er utvivlsomt ikke den overordnede for mit vedkommende', 'Hold Dem inden for grænserne af Deres kompetence', 'Afhold Dem fra at fremsætte ærekrænkende udtalelser om mig og at udsætte mig for en uberettiget behandling og for forhånelser', 'Inden for den periode, hvor jeg har været ansat i Direktoratet, har jeg været udsat for en forhånelse af [bedømmeren], idet han bag min ryg sendte hr. [X] en vanærende note den 28. marts 1994, hvori han krævede min afgang. Denne note medførte, at min stilling blev slettet af fortegnelsen over tjenestegrenene' og 'Den bedømmelsesrapport, som [bedømmeren] har udfærdiget, udgør et personligt, uberettiget og ærekrænkende angreb på mig, som er fuld af falske påstande'. Administrationen har derfor med føje antaget, at skrivelsen ikke respekterede den værdighed, stillingen krævede.

40 Af de samme grunde var administrationen berettiget til at antage, at sagsøgerens skrivelse var i strid med vedtægtens artikel 21. Tjenestemandens forpligtelse efter vedtægtens artikel 21 til at bistå og rådgive sine foresatte gælder ikke blot ved udførelsen af de særlige opgaver, som tjenestemanden pålægges, men også generelt i forholdet mellem tjenestemanden og institutionen. Forpligtelsen indebærer følgelig, at tjenestemanden generelt skal afholde sig fra enhver form for adfærd, der udgør et angreb på den værdighed og respekt, som tilkommer institutionen og dens autoriteter (Rettens dom af 26.11.1991, [sag T-146/89] Williams mod Revisionsretten [Sml. II, s. 1293], præmis 72). Som fastslået i den foregående præmis udgjorde flere af de ytringer, som sagsøgeren havde fremsat i skrivelsen af 10. januar 1995, et angreb på bedømmerens værdighed og respekt.

41 Endelig bør det understreges, at ytringsfriheden ganske vist er en grundlæggende ret, som også tilkommer Fællesskabets tjenestemænd (Domstolens dom af 13.12.1989, sag C-100/88, Oyowe og Traore mod Kommissionen, Sml. s. 4285, præmis 16), og at vedtægtens artikel 12 og 21, som disse er fortolket ovenfor, ikke udgør nogen hindring for tjenestemændenes ytringsfrihed, men alene i tjenestens interesse fastsætter rimelige grænser for

udøvelsen af denne grundlæggende ret. Når sagsøgerens udnyttede sin ret efter vedtægtens artikel 43, stk. 2, til at fremsætte alle de bemærkninger, som hun fandt nødvendige vedrørende den bedømmelsesrapport, hun kort tid for inden havde fået tilsendt, var hun forpligtet til at udøve denne ret på en sådan måde, at den var forenelig med vedtægtens artikel 12 og 21.

...

59 Det forhold, som sagsøgeren kritiseres for i denne sag, er — som Retten har fastslået — at hun ved udnyttelsen af sin ret til at fremsætte sine bemærkninger vedrørende bedømmelsesrapporten anvendte en tone og visse formuleringer, der ikke var forenelige med den værdighed, som stillingen krævede, og med den respekt, som institutionens overordnede havde krav på. Der er imidlertid ikke tale om en grov tilsidesættelse af disse forpligtelser. Sagsøgeren anvendte således i den omtvistede skrivelse ikke en groft krænkende sprogbrug og begrundede de bebrejdelser, som hun rettede mod bedømmeren, ved at henvise til sin egen opfattelse af sit arbejdsforhold i relation til denne og sin dybe utilfredshed dermed. Tilsidesættelsen af vedtægtens artikel 12 og 21 består derfor alene i, at sagsøgeren anvendte en utilbørlig og aggressiv tone og dermed ikke opfyldte kravene til sømmeligheden, som hun i øvrigt selv erkendte i stævningen.

60 Retten finder derfor, at det var åbenbart uforholdsmæssigt at pålægge sagsøgeren en disciplinær sanktion, som bestod i, at hun blev indplaceret flere løntrin lavere end hendes hidtidige indplacering. Dette er nemlig en alvorlig sanktion, som sjældent pålægges tjenestemænd, og som, hvis sanktionen skal stå i passende forhold til de begåede handlinger, forudsætter, at den pågældende har begået betydeligt grovere handlinger end dem, der er omhandlet i den foreliggende sag.«

Appellen

6 I appelskriftet har Det Økonomiske og Sociale Udvalg nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves.

— Domstolen træffer endelig afgørelse vedrørende tvisten, idet den giver Det Økonomiske og Sociale Udvalg medhold i de påstande, det har nedlagt i første instans, således at det i det hele frifindes for E.'s søgsmål.

— Hver part betaler sine omkostninger.

— E. angives i dommen med sit fuldstændige navn.

7 Til støtte for appellen har Det Økonomiske og Sociale Udvalg fremført tre anbringender, som det har sammenfattet på følgende måde:

— fejlagtig kvalifikation af de faktiske omstændigheders retlige karakter og urigtig fortolkning af artikel 12 og 21 i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter »vedtægten«)

— manglende begrundelse for den appellerede dom og urigtig fortolkning af vedtægtens artikel 86 og 87

— fejlagtig anvendelse af proportionalitetsprincippet og urigtig fortolkning af vedtægtens artikel 12 og 21.

8 E. har ikke indgivet noget svarskrift.

9 Med det første anbringende kritiserer Det Økonomiske og Sociale Udvalg nærmere bestemt Retten for, at den i den appellerede doms præmis 59 alene betegnede de udtryk og den tone, som E. anvendte i sin skrivelse af 10. januar 1995, som værende i strid med kravene til almindelig sømmelighed, skønt udtrykkene vidnede om en respektløshed, som udgjorde et misbrug af ytringsfriheden Efter Det Økonomiske og Sociale Udvalgs opfattelse afhænger EF-ansattes udnyttelse af denne frihed af de yderligere betingelser, der udtrykkeligt kommer til udtryk i vedtægtens artikel 21, og som beror dels på loyaliteten mellem parterne, dels respekten for de overordnedes myndighed. I betragtning af den tone og de udtryk, som blev anvendt i skrivelsen af 10. januar 1995, og de konkrete omstændigheder som helhed samt de særlige forhold i sagen, har Retten derfor efter appellantens opfattelse foretaget en fejlagtig retlig kvalifikation af de faktiske omstændigheder efter vedtægtens artikel 12 og 21.

10 Herom bemærkes, at ifølge fast retspraksis har Domstolen, når Retten har fastslået eller vurderet de faktiske omstændigheder, ifølge EF-traktatens artikel 168 A (nu artikel 225 EF) kompetence til at efterprøve den retlige kvalifikation af disse omstændigheder og af de retlige konklusioner, som Retten

har draget deraf (jf. i denne retning dom af 1.6.1994, sag C-136/92 P, Kommissionen mod Brazzelli Lualdi m.fl., Sml. I, s. 1981, præmis 49).

11 Det bemærkes for det første, at Retten med sin konstatering i den appellerede doms præmis 39, 40 og 59 af, at E's adfærd ganske vist alene tilsidesatte de almindelige krav til sømmelighed, men dog var i strid med vedtægtens artikel 12 og 21, foretog en retlig kvalifikation af de faktiske omstændigheder i sagen. Følgelig må det første anbringende admitteres, da Domstolen anmodes om at efterprøve denne retlige kvalifikation.

12 Endvidere bemærkes, at grundrettighederne ifølge Domstolens faste praksis udgør en integrerende del af de almindelige retsgrundsætninger, som Domstolen skal beskytte, og at ytringsfriheden, som er fastslået ved artikel 10 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, hører til disse almindelige retsgrundsætninger (jf. dom af 28.10.1992, sag C-219/91, Ter Voort, Sml. I, s. 5485, præmis 34 og 35).

13 Endelig bemærkes, at Domstolen med hensyn til EF's ansatte har fastslået, at den loyalitetsforpligtelse over for Fællesskaberne, som påhviler tjenestemændene ifølge vedtægten, ikke må fortolkes således, at den kommer i modstrid med ytringsfriheden (dommen i sagen Oyowe og Traore mod Kommissionen, præmis 16).

14 Respekten for denne ret er navnlig vigtig, når en tjenestemand udnytter sin adgang efter vedtægtens artikel 43, stk. 2, til at tilføje de bemærkninger vedrørende den bedømmelse, der var meddelt ham, som han finder nødvendige.

15 Selv om det er lovligt at undergive tjenestemænd en pligt til tilbageholdenhed — hvilken pligt i øvrigt udtrykkeligt er fastsat i vedtægtens artikel 12 og 21 — må denne pligt ikke fortolkes rigoristisk, når en tjenestemand udnytter sin ret efter vedtægtens artikel 43, stk. 2. Pligten til tilbageholdenhed kan derfor alene anses for tilsidesat, når tjenestemanden anvender groft krænkende udtryk eller udtryk, som udgør et groft angreb på den respekt, som tilkommer bedømmeren.

16 Retten har derfor begået en retlig fejl ved den retlige kvalifikation af de i sagen foreliggende omstændigheder, eftersom den i den appellerede doms præmis 39 og 40 betegnede den adfærd, som E. bebrejdedes at have udvist — og som bestod i, at hun havde anvendt en aggressiv og utilbørlig tone, da hun tilføjede sine bemærkninger til bedømmelsesrapporten — som en tilsidesættelse af vedtægtens artikel 12 og 21, hvorimod Retten i samme doms præmis 59 fastslog, at den af E. anvendte sprogbrug ikke var groft krænkende.

17 Hvis præmisserne i en dom, afsagt af Retten i Første Instans, indeholder en tilsidesættelse af fællesskabsretten, men konklusionen er berettiget af andre retlige grunde, må appellen dog forkastes (jf. dom af 15.12.1994, sag C-320/92 P, Finsider mod Kommissionen, Sml. I, s. 5697, præmis 37).

18 Dette er tilfældet i den foreliggende sag, da Retten, hvis den havde foretaget en korrekt retlig kvalifikation af de faktiske omstændigheder, ville have konstateret, at vedtægtens artikel 12 og 21 ikke var tilsidesat, hvilket måtte have ført den til at annullere den anfægtede afgørelse.

19 Herefter må appellen forkastes, uden at det er nødvendigt at behandle de øvrige anbringender, som Det Økonomiske og Sociale Udvalg har fremført til støtte for sine påstande.

Sagens omkostninger

20 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 1, som i medfør af artikel 118 finder anvendelse i appelsager, pålægges det appellanten at betale appelsagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

1) **Appellen forkastes.**

2) **De Europæiske Fællesskabers Økonomiske og Sociale Udvalg betaler appelsagens omkostninger.**

Schintgen Hirsch Ragnemalm

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 16. december 1999.

R. Grass

Justitssekretær

R. Schintgen

Formand for Anden Afdeling